

Terugblik 'Kerk, sta op!'

Een terugblik op de bijeenkomst van 15 oktober 2024 waarin we met zo'n 50 mensen uit 30 verschillende kerken spraken over de rol van kerken bij de maatschappelijke uitdagingen in deze tijd in Utrecht en een vooruitblik op wat we kunnen oppakken met elkaar.

Marleen de Vries, manager van de Diaconie Utrecht, heet iedereen welkom bij deze bijeenkomst van het Diaconaal Netwerk Utrecht. Jesse de Bruin, predikant bij de Johannescentrumgemeente in Overvecht, waar we te gast zijn, opent met een tekst uit de Bijbel: Mattheus 25: 31-40 met aansluitend gebed.

De maatschappelijke uitdagingen in Utrecht

Rachel Streefland, wethouder van Utrecht, is verantwoordelijk voor onder andere asiel, migratie en inburgering in Utrecht, maar ook voor maatschappelijke opvang en beschermd wonen. Daarnaast is ze ook wijkwethouder voor Overvecht. Ze geeft een toelichting op de maatschappelijke uitdagingen die nu spelen. Het geeft een kader voor het gesprek dat we erna met elkaar hebben over wat we als kerken kunnen betekenen.

Er zijn verschillende ontwikkelingen die van grote invloed zijn op vraagstukken en uitdagingen waar de stad Utrecht mee te maken heeft. Allereerst zijn er ontwikkelingen op wereldniveau die van invloed zijn. Denk aan de oorlog tussen Rusland en Oekraïne, deze zorgt al 2,5 jaar lang voor een

stroom van vluchtelingen die we in Utrecht opvangen, maar waar de doorstroom van vluchtelingen staakt. Denk ook aan de aankomende verkiezingen in de Verenigde Staten die voor onrust en polarisatie zorgen op het wereldtoneel en klimaatproblemen die naast overlast ook zorgen voor een vluchtelingenstroom van mensen over de wereld. Ze zoeken elders een woonplek, ook in Nederland. Ook het oorlogsgeweld in het Midden-Oosten zorgt voor onrust en polarisatie, maar het heeft ook direct gevolgen voor de opvang in Utrecht. Zo zijn er repatriëringsvluchten van Nederlanders die in Libanon woonden en nu gevlucht zijn voor het oorlogsgeweld. Ook in Utrecht hebben we al groepen opgevangen. Het is constant zoeken naar voldoende noodopvanglocaties, maar ook voor opvanglocaties voor langere termijn.

Op landelijk niveau speelt de komst van een nieuw kabinet met een zeer streng asielbeleid. Dit nieuwe beleid heeft grote gevolgen: de LVV-regeling wordt per januari 2025 afgeschaft, wat betekent dat de jaarlijkse 2 miljoen (van de 6 miljoen) voor opvang en begeleiding van ongedocumenteerden geschrapt wordt. De gemeente Utrecht heeft voor 2025 dit gat deels opgevuld, maar moet zelf ook enorm bezuinigen. Dit betekent dat de zorg en opvang van ongedocumenteerden onder druk staat. Daarnaast is er vanwege een overvolle opvang in Ter Apel grote vraag naar meer structurele opvangplekken van vluchtelingen. De vraag is of we in Utrecht nog meer plekken kunnen vinden met elkaar. Dit kunnen ook kantoorgebouwen zijn die we met elkaar ombouwen, of plekken bij mensen thuis.

Door bovenstaande ontwikkelingen zien we het aantal dak- en thuislozen in Utrecht groeien. Dit heeft niet alleen te maken met een grote toestroom van vluchtelingen of ongedocumenteerden die niet meer vanzelfsprekend terecht kunnen. Er is ook een groep economisch daklozen: mensen die wel een baan hebben, maar geen vast dak boven hun hoofd. Ze slapen bij vrienden op de bank, maar soms ook in auto's of in tenten in parken of langs wegen. De gemeente Utrecht zou hen graag willen opvangen, maar de groep is te groot en er zijn nu te weinig geschikte locaties en budgetten. Als het vriest zal de gemeente Utrecht deze groepen wel moeten opvangen. In het kader van deze KoudWeerRegeling is gelukkig een nieuwe locatie gevonden voor 175 mensen in Lage Weide, maar de verwachting is dat dit niet voldoende plekken zijn vanwege de groeiende nood in de stad.

Een andere uitdaging voor de stad Utrecht is het groeiende gevoel van eenzaamheid onder Utrechters, en ook specifiek onder jongeren. De vraag rijst: hoe kunnen we voor deze mensen van betekenis zijn? Kunnen we met elkaar als kerken wat betekenen in aandacht voor en begeleiding en opvang van de (nieuwe) Utrechters? De wethouder denkt van wel! Als kerken mogen we zorg dragen voor mensen in nood, een hitteschild vormen. Dit kan door donaties voor het werk dat al in de stad gedaan wordt, door zelf nieuwe acties op te starten, te bidden, maar ook door fysieke plekken te creëren waar mensen welkom zijn voor een bak koffie, maaltijd, praatje of slaapplek. Het kunnen kortlopende acties zijn, maar ook langdurige hulp is welkom. We hebben een groot netwerk van kerkleden in Utrecht, maar kunnen ook onze burens en vrienden vragen om mee te helpen als vrijwilliger, bij donaties en acties. Voorbeelden van wat we zouden kunnen doen, zijn:

- Een Utrechts matchingssysteem voor vraag en aanbod van hulp
- Donatieacties zoals collectes en crowdfundingacties
- Ontwikkeling van fysieke woonplekken en inlooplocaties in de stad
- Mensen tijdelijk een woonplek bieden bij kerkleden thuis
- Ludieke acties om aandacht te vragen voor een thema én te helpen, zoals Voer op Vrijdag (maaltijd op vrijdag)

Brainstorm als start voor actie

De aanwezigen gaan vervolgens enthousiast in groepjes in gesprek over wat zij kunnen betekenen op het gebied van ruimte bieden, gebed, geld, expertise en het aanspreken van ons netwerk.

Ruimte beschikbaar stellen

Wat kunnen we doen met ruimtes die we hebben als kerkgemeenschappen?

- De kelders van de Opstandingskerk; zouden we die kunnen gebruiken? .
- Kerkruimte voor noodopvang als COA/Leger des Heils/Tussenvoorziening vervolgens begeleiding regelt/coördinatie oppakt, want die hebben ervaring.
- Ruimte beschikbaar stellen door de een: andere kerken kunnen helpen met vrijwilligers/helpende handen (en daar ook ons eigen netwerk buiten de kerken bij betrekken)
- Kerk aanbieden voor KoudWeerRegeling (ws wijkplaats). En als ergens in een locatie KoudWeerRegeling wordt geboden, dan kunnen we dat als andere kerken ook financieel mogelijk maken.
- Gebouw (meer) aanbieden voor ontmoetingen/inloop voor bepaalde doelgroep/maaltijden, warme kamers creëren zoals Warme Woensdag in Zuilen.
- De wijkplaats meer open, idee om samen met Leger des Heils vijf dagen open te gaan voor gemeenschapsvorming, warme plek, eten, ontmoeting, gesprek
- Ruimte in Augustinuskerk die in januari beschikbaar komt (souterrain). Aandachtspunten:
 - Hoe en waar vinden ze daar vrijwilligers zodat de ruimte ook veel beschikbaar kan zijn.
 - Hoe bereiken we de kwetsbare personen die welkom zijn? Hoe bouwen we relatie met hen op en wie zijn 'we' .
 - Deze plek kan i.s.m. de stedelijke gemeente ook een plek zijn voor noodgevallen om te overnachten.
- Hebben we ondernemers die locaties beschikbaar hebben waar wij kunnen helpen (woon)plekken te realiseren?
- Meer koffiemomenten creëren (bijv in verlengde van Papiercafé of andere activiteiten) om ontmoeting/aanspraak mogelijk te maken

Hoofd en handen (vrijwilligers en expertise)

Wat kunnen we betekenen met onze tijd, onze expertise bij de nood die er is en initiatieven die versterking nodig hebben?

- Pool van vrijwilligers / plek waar ze zich kunnen aanmelden.
- Matchingssysteem (heldere vragen) voor vrijwilligers met centrale coördinatie.
- Inzamelingsacties voor Voedselbank.
- Onze eigen achterban aan kerkleden motiveren zich aan te melden (duidelijk vraag nodig), maar ook aantrekkelijke vraag formuleren zodat we ook burens/vrienden etc. kunnen benaderen. Vrijwilligers hoeven niet per se kerkelijk te zijn. Hoe concreter de vraag (bijv. kapper/huisarts nodig), hoe concreter de zoektocht in ons eigen netwerk!
- Laten we studentenverenigingen niet vergeten als bron van mensen die ook kunnen helpen.

Financiering

Wat kunnen we financieel betekenen voor initiatieven in de stad die er zijn of die bedacht worden?

- Financieel bijdragen als kerken en individuen voor de grote nood die er is om de ongedocumenteerdenopvang/hulp te blijven bieden, of bijdragen aan koudweerregeling.
- Met elkaar als kerk financieel mogelijk maken dat iemand een structurele slaapplek heeft.
- Bijdragen aan andere kerk die inloop financiert/gebouw beschikbaar stelt.

- Financiële bijdragen aan individuele gevallen: Support Fonds voor mensen die krap of klem zitten, individuele hulpverlening van diaconie/kerkgemeenschap. Aandachtspunt: relaties zijn daarbij belangrijk, mensen helpen mensen om hen heen.
- (Ludieke) Donatieacties voor projecten of specifieke gevallen (a la Michelle van Tongerlo) op een laagdrempelige manier (tikkie groep ipv alleen collecte in de kerk). Hoe concreter hoe beter: een nacht op een bed in opvang kost..., hoeveel nachten geef jij?
- Extra collectes in kerken voor initiatieven (goede PR is belangrijk, zorgt voor meer geld ophalen).
- Grote (interkerkelijk) eindejaarscollecte voor ongedocumenteerdenzorg
- Benaderen van bedrijven en clubs als rotary/lions voor financiële ondersteuning van initiatieven

Gebed

Gebed is belangrijk voor christenen en dat mogen we niet vergeten.

- House of Prayer komt om de week op vrijdagochtend bij elkaar om te bidden voor de stad. Iedereen is welkom. Uitdagingen en vraagstukken meegeven als gebedspunten aan hen en andere gebedsgroepen in de stad.
- Speciale gebedsbijeenkomst voor de nood in de stad
- Gebedspunten doorgeven aan alle kerken in de stad, zodat er een zondag in alle kerken tegelijk gebeden wordt voor de dak- en thuislozen en opvang van mensen in de stad.
- Bidden voor duidelijkheid/richting: Wat is onze roeping om te doen/te laten?
- Droom: in elke wijk van de stad een plek van gebed, waar wordt gebeden voor de wijk.

Overige ideeën

- Vervolgavonden organiseren per thema, om door te spreken.
- PR-campagne als concrete plannen ontwikkeld zijn en we bekendheid willen geven (niet te bescheiden, laten zien dat er wat nodig is) en mensen mogen aanhaken.
- Samenwerking is belangrijk: je hoeft niet allemaal je gebouw beschikbaar te stellen: als de één een gebouw heeft, kunnen andere kerken met gebed/mensen/geld bijstaan.
- Versterk dat wat er al is ipv allemaal nieuwe dingen doen, maar daar mag dan wel meer bekendheid voor komen.
- Meer woongemeenschappen starten van waaruit we er kunnen zijn voor anderen (en wellicht een slaapplek, warme plek, maaltijd en luisterend oor kunnen bieden).
- Stagiaires van CHE inzetten in de kerken in je eigen wijk.
- Preek in de kerk over 'zijn met' ipv 'doen voor'. We kunnen verschil maken door mensen te zien, los van hun situatie. Ook daarin mogen we Christus volgen.
- Maatschappelijke thema's in de kerk agenderen. Tijdens vieringen, maar ook bij andere activiteiten.
- Er komt een nieuwe sociale koffiebar, creatieve broedplek 'the Table'. Mooi als anderen daarop aanhaken ipv zelf wat opstarten.
- Voor deze winter: kleding en slaapzakken inzamelen, handschoenen en sjaals, mutsen.
- Eigen kerkapp/Geloven in Utrecht app gebruiken om per wijk activiteiten te ontwikkelen met elkaar en onder de aandacht te brengen. Dat wat er in de wijk nodig is, speelt, opgepakt wordt: daarop mensen laten aanhaken.

Aandachtspunten:

- We kunnen niet alles oplossen, zullen keuzes moeten maken.
- Weten wat je kan en waar je grenzen liggen.
- Samenwerking tussen kerken ipv naast elkaar én met andere organisaties als gemeente Utrecht, diaconale organisaties als Toevlucht en Villa Vrede, COA/Thuisgevers etc
- Afstemmen met belangrijke organisaties in Utrecht zoals LdH, Tussenvoorziening tbv waardevolle invulling van initiatief als aanvulling op dat wat er al is.
- Goed communiceren zodat anderen kunnen aanhaken is belangrijk.
- Zorg voor gelijkwaardigheid in ontmoetingen.
- Niet alleen praktisch bezig zijn, ook in gebed blijven brengen.

De bijeenkomst werd afgesloten met de oproep om hierover verder in gesprek te gaan binnen de eigen kerkgemeenschap. Daarnaast is gebed voor de situatie en de rol van de kerken heel belangrijk. Heb je nog een nieuw goed idee of wil je meehelpen in realisatie van een van de bovenstaande plannen? Laat het ons weten via info@diaconaalnetwerkutrecht.nl. Daarnaast gaan een aantal ideeën al opgepakt worden om initiatieven te stimuleren en geld in te zamelen voor de nood in de stad.

Meer weten?

Bijeenkomst gemist en behoefte aan doorpraten? Neem contact op met Debora Vogelzang van het Diaconaal Netwerk Utrecht via info@diaconaalnetwerkutrecht.nl.

